

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه حضرت فاطمه الزهراء (سلام الله عليها)

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان تحقیق:

نقش خانواده در سلامت جامعه

استاد راهنما:

خانم زینت السادات علمدار

استاد داور:

حجت الاسلام و المسلمین محمدامین براتی

پژوهشگر:

راضیه رجبی

تیرماه ۱۳۹۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه حضرت فاطمه الزهراء (سلام الله عليها)

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان تحقیق:

نقش خانواده در سلامت جامعه

استاد راهنما:

خانم زینت السادات علمدار

استاد داور:

حجت الاسلام محمدامین براتی

پژوهشگر:

راضیه رجبی

تیرماه ۱۳۹۴

چکیده:

تحقیق حاضر نهاد خانواده و نقش آن در جامعه را بررسی کرده است. خانواده با خلقت آدم ابوالبشر و حوا(علیهما السلام) تشکیل شده است تا انسان در سایه این کانون به آرامش دست یافته و با ایجاد مهر و محبت و کسب عفت و پاکدامنی به تکامل برسد. در طول تاریخ و به مرور زمان دایره خانواده وسیع تر و اجتماع انسانی تشکیل شده که هر یک از اعضای آن در یکدیگر و در محیط پیرامون خود تأثیر گذار بوده اند بنابراین می توان گفت: جامعه تحت تأثیر خانواده بوده است.

تحقیقات زیادی در این زمینه نوشته شده و کتاب های فراوانی از مؤلفان مختلف نیز عرضه شده است مانند علی قائمی، محمد دشتی، حسین نجاتی، یدالله نفری و ... و محقق در این اثر به روش کتابخانه ای به سؤالاتی از جمله مفهوم خانواده، راهبرد خانواده در تحکیم سلامت جامعه و نقش خانواده در تربیت نسل منتظر. با استفاده از منابعی مانند، نقش تربیتی پدر در خانواده، نظام حیات خانواده در اسلام، مسئولیت تربیت پاسخ داده است. بر این اساس خانواده مهمترین و اساسی ترن نهادی است که به رشد و نمو انسان یاری می رساند و اولین بار در این جمع است که جهان پیرامون لمس می شود. راهبرد خانواده ایجاد صمیمیت و عشق و محبت و حس اعتماد به نفس در اعضا و نیز ایجاد مسئولیت پذیری است که موجب رشد فرهنگی و اخلاقی و جسمی و عاطفی افراد در جامعه خواهد شد. بنابراین خانواده نقش سازنده و ترسیم کننده خطوط اصلی رفتار انسان خواهد بود.

از واژگان کلیدی این تحقیق عبارتند از:

جامعه، خانواده، سلامت، تربیت، فرزند، والدین.

تحمیدیه:

حمد و سپاس خدایی را، که ما را با فطرتی پاک و خدایی، آفریده و هیچ گاه ما را بدون همیار و همراه و راهنما رها نکرده است. لحظه ای که پا به عرصه وجود می گذاریم، فرشتگانی را برای حفاظت از ما مهیا کرده که برای آمدنمان لحظه شماری می کنند و از هیچ کمکی برای ما مضایقه نخواهند کرد. فرشتگانی که آنان را با نام پدر و مادر می شناسم. پس بی نهایت سپاس از تو ای خدای مهربان که بی اندازه به ما بندگان مشتاقی و ما را در آغوش مهر خود از الطافت بهره مند می سازی.

بارالها یاری مان کن تا همچون دوران کودکی، با فطرتی پاک و بی آلایش مشتاق دیدارت باشیم.

۳- میانه روی در تربیت:

فرد مسلمان، باید تعادل در تربیت را حفظ کند. همان گونه که امور معنوی و روحانی را پی گیری می کند، به جنبه های جسمی و جنسی نیز توجه داشته باشد. در موضوع رفاقت و دوستی، نه فرزند را از هرگونه همنشین محروم سازد، و نه او را رها سازد؛ همچنین نباید تمامی اوقات جوان را به تحصیل و عبادت محدود سازد و از طرفی سزاوار نیست که نسبت به رفتار او در اوقات فراغت بی اعتنا بوده و نظارت نداشت.

۴- همراهی پدر و مادر در تربیت:

خانواده هایی که دچار بی نظمی بوده و نزاع لفظی و فیزیکی دارند، باید در کردار خود تجدید نظر کنند. ناهماهنگی اولیاء در تربیت فرزندان، سبب انحراف و تمایل به بزهکاری آنان می شود. تفاهم و مشاوره والدین، آنان را در تربیت، موفق می سازد و شخصیت سالم فرزندان را شکل می بخشد.

۵- رفتار شایسته و تأثیر گذار در تربیت:

خانواده های مسلمان، در کنار رفتار شایسته خود می توانند اندرزهای سودمند داشته باشند. دختر و پسر جوانی که پدر و مادر یا خواهر و برادر بزرگ تر را بی توجه به مسایل اخلاقی و آداب انسانی می نگرند، طبعاً از تلاش مثبت باز خواهند ماند. اعضای خانواده، به خصوص والدین باید سرمش بوده و با کردار خود طریق تربیت را آشکار کنند.¹

¹(محمدجواد، مروجی، همان، صص ۲۴-۲۳)

نتیجه گیری

خانواده به عنوان مهم ترین نهاد اجتماعی و اعضای آن به خصوص پدر و مادر ساختار آن و چگونگی تربیت خانوادگی، روش زندگی، خصلت های آن در فرزندان تأثیرگذار بوده و بالطبع در سلامت اجتماع مؤثر خواهد بود. از نظر دین مبین اسلام و نیز از نظر عقل و منطق سلیم، داشتن جامعه ای سالم و عاری از مشکلات و تنش روحی و روانی در بین مردم، مستلزم داشتن خانواده های سالم و صالح است که به پرورش اعضای سالم و صالح بپردازند و خانواده با ازدواج دو فرد سالم و صالح تشکیل شده که به پی ریزی اجتماع سالم می انجامد. افراد جامعه از کودکی و چه بسا قبل از آن تحت تأثیر والدین خود قرار گرفته و تربیت می شوند و بالطبع در تربیت و سلامت اجتماع نیز نقش خواهند داشت. دوران نوجوانی و بلوغ جوانی همراهی خانواده و آموزش های والدین می تواند راهگشای آنان بوده و به سلامت روانی آنان کمک کند و در نتیجه به سلامت روانی اجتماع نیز کمک کرده باشد. سلامت فرزندان در این دوران باعث جلوگیری از بسیاری انحرافات و تنش ها در جامعه خواهد شد و سلامت آن را تضمین خواهد کرد. خانواده ای که حضور امام زمان (علیه السلام) را حس کند و سعی کند اعمال و رفتارش را طبق خواسته ایشان شکل دهد و فرزندانش را نیز در این راه تربیت نماید نسلی که به جامعه تحویل داده نسل مهدوی خواهد بود که به ظهور امام عصر کمک خواهد کرد. پس جامعه ای که مهدوی و منتظر باشد سالمترین جامعه خواهد بود.

فهرست منابع

- ۱- آخوندی، مصطفی، غذا و تغذیه در آموزه های دینی و یافته های علمی، قم: زمزم هدایت، ۱۳۸۸
- ۲- ارگانی بهیانی حائری، محمود، تربیت فرزند در اسلام، چاپ چهارم، قم: انتشارات پیام مهدی (عج الله)، ۱۳۸۶
- ۳- اسحاقی، زهرا، میرزاییگی، حسنعلی، نقش خانه و مدرسه در تربیت کودکان و نوجوانان، قم: فراگفت، ۱۳۸۸
- ۴- اصفهانی، راغب، مفردات قرآن کریم، حسین، خداپرست، چاپ چهارم، قم: انتشارات نوید اسلام، ۱۳۹۰
- ۵- بستان، حسین و همکاران، اسلام و جامعه شناسی خانواده، چاپ پنجم، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۹
- ۶- به قلم یک بانوی ایرانی، روش خوشبختی، اصفهان: انتشارات ثقیفی
- ۷- بهشتی، احمد، خانواده در قرآن، چاپ دهم، قم: مؤسسه بوستان کتاب و مرکز نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۸۷
- ۸- بندر ریگی، محمد، منجد الطلاب، چاپ نهم، تهران: انتشارات اسلامی، ۱۳۷۲
- ۹- پنتلی، الیزابت، فرهنگ تربیت کودک، بهزاد رحمتی، چاپ پنجم، تهران: انتشارات ماهرنگ، ۱۳۸۸
- ۱۰- جوادی آملی، عبدالله، زن در آینه جمال و جلال، قم: اسراء، ۱۳۷۵
- ۱۱- جوادی آملی، عبدالله، جامعه در قرآن (تفسیر موضوعی)، قم: اسراء، ۱۳۸۷
- ۱۲- حسینی، داوود، روابط سالم در خانواده، چاپ هفتم، قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۹
- ۱۳- حسینی، علی اکبر، اخلاق در خانواده، قم: پارسیان، ۱۳۸۹
- ۱۴- حجتی، محمدباقر، اسلام و تربیت بخش ۱، چاپ هفدهم، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۵
- ۱۵- خسرو پناه، عبدالحسین، جامعه علوی در نهج البلاغه، قم: انتشارات مرکز مدیریت حوزه علمیه، ۱۳۸۰
- ۱۶- دورکیم، امیل، جامعه شناسی، ع، شکیب پور، تهران: کتابفروشی نیما
- ۱۷- دانشیار، عبدالفتاح، منشور تربیتی جوان و نوجوان، تهران: انتشارات دانشیاران ایران، ۱۳۸۵
- ۱۸- دشتی، محمد، مسئولیت تربیت، قم: انتشارات اسلامی، ۱۳۶۴
- ۱۹- دشتی، محمد، نهج البلاغه، تهران: دفتر مطالعات تاریخ و معارف اسلامی، ۱۳۸۰
- ۲۰- دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۷
- ۲۱- سالاری فر، محمد رضا، بهداشت روانی، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۹
- ۲۲- سیور، سال، چگونه با کودکان خود رفتار کنیم، جواد، شافعی مقدم، تهران: انتشارات سلیس، ۱۳۹۰
- ۲۳- سید میرزایی، داوود، شاهرخی، علی، هادی، قطبی، آداب و آفات تربیت کودک و نوجوان، چاپ پانزدهم، قم: انتشارات احمدیه، ۱۳۹۰
- ۲۴- سلیم گندمی، غلامعلی، علل انحرافات اخلاقی نوجوان و جوانان، راه های کنترل آن (تربیت جنسی) قم: بیت الاحزان فاطمه (سلام الله علیها) ۱۳۹۰

- ۲۵- شریعتمداری، علی، اصول تعلیم و تربیت، چاپ هشتم، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۲
- ۲۶- شیخی پور، بهزاد، کلیدهای تربیتی کودکان، تهران: سروش گستر، ۱۳۹۰
- ۲۷- صادقی، محمدرضا، پایه های اجتماعی اخلاق، تهران: نشر اشاره، ۱۳۷۱
- ۲۸- صادقی اردستانی، احمد، نیازهای جوانان، قم: مؤسسه انتشاراتی امام عصر (عج الله)، ۱۳۸۲
- ۲۹- طباطبائی، محمدحسین، تفسیر المیزان جلد ۲، محمد باقر موسوی همدانی، چاپ بیست و هشتم، قم: انتشارات اسلامی، ۱۳۸۸
- ۳۰- عمید، حسن، فرهنگ عمید، چاپ شانزدهم، تهران: انتشارات امیر کبیر، ۱۳۷۹
- ۳۱- عیسی زاده، عیسی، خانواده قرآنی، چاپ سوم، قم: مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۷۸
- ۳۲- فرهادیان، رضا، خانواده و تحول در تربیت، قم: مؤسسه فرهنگی تربیتی توحید، ۱۳۹۱
- ۳۳- فقیهی، علی نقی، تربیت جنسی، قم: دارالحديث، ۱۳۸۷
- ۳۴- قائمی، علی، زمینه تربیت، چاپ هفتم، تهران: انتشارات امیری، ۱۳۷۰
- ۳۵- قائمی، علی، نظام حیات خانواده در اسلام، چاپ یازدهم، تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان، ۱۳۸۸
- ۳۶- قائمی، علی، نقش مادر در تربیت، تهران: انتشارات امیری، ۱۳۸۳
- ۳۷- قدوسی زاده، حسن، نکته های ناب برگزیده بیانات مقام معظم رهبری در جمعه دانشجویان، چاپ پنجم، قم: نشر معارف، ۱۳۸۹
- ۳۸- کارل، الکسیس، راه و رسم زندگی، پرویز دبیری، اصفهان، انتشارات تأیید، ۱۳۴۵
- ۳۹- کووارکیوس، ویلیام، بزهکاری نوجوانان، جعفر، نجفی زند، تهران، نمایشگاه کتاب کودک، ۱۳۶۷
- ۴۰- کاردنر، ویلیام، جنگ علیه خانواده، معصومه، محمدی، قم: دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، ۱۳۸۶
- ۴۱- مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه جلد ۲، چاپ چهل و چهار، قم: دارالکتب اسلامی، ۱۳۸۶
- ۴۲- مکارم شیرازی، ناصر با همکاری، پیام امیر المؤمنین (علیه السلام) شرح نهج البلاغه، ج نهم، چاپ سوم، قم: انتشارات امام علی بن ابی طالب، ۱۳۹۰
- ۴۳- مروجی طبسی، محمدجواد، حقوق فرزندان در مکتب اهل بیت (علیه السلام)، چاپ هجدهم، قم: بوستان کتاب، ۱۳۹۱
- ۴۴- محمدی ری شهری، محمد، تحکیم خانواده از نگاه قرآن (حدیث)، حمیدرضا شیخی، قم: دارالحديث، ۱۳۸۷
- ۴۵- مارستون، استفانی، معجزه تشویق، تورانداخت تمدن (ملکی)، چاپ سوم، تهران: انتشارات علمی، ۱۳۸۵
- ۴۶- معین الاسلام، مریم، علی، غلامی، زن منتظر و منتظر پروری، پچاپ هشتم، قم: نشر مؤلف، ۱۳۸۹
- ۴۷- مظاهری، حسین، خانواده در اسلام، چاپ هشتم، قم: انتشارات شفق
- ۴۸- معین، محمد، فرهنگ معین، ج دوم، تهران: انتشارات امیر کبیر، ۱۳۷۵
- ۴۹- مسعود، جبران، رائد الطلاب، عبدالستار، قمری، انتشارات یادواره کتاب، تهران: ۱۳۷۹

- ۵۰- مرهج ، ریتا، والدین باید بدانند، زینب، شبانکاری، کاظم، مطلق، قم: نشر فراگفت، ۱۳۸۸
- ۵۱- نجاتی، حسین، نقش تربیتی پدر در خانواده، چاپ دوم، تهران: انتشارات بیکران، ۱۳۸۹
- ۵۲- نجاتی، حسین، روان شناسی نوجوانی، چاپ سوم، تهران: انتشارات بیکران، ۱۳۸۹
- ۵۳- نجاتی، حسین، روان شناسی رشد کودک و نوجوان، چاپ پنجم، تهران: انتشارات بیکران، ۱۳۹۰
- ۵۴- نیک بخش، راحله، عوامل انحراف جوانان و ازدواج، قم: فخردین، ۱۳۸۲
- ۵۵- نفری، یدالله، در سایه پدر، قم: انتشارات نفری، ۱۳۹۰
- ۵۶- نفری، یدالله، زیباترین واژه هستی مادر، قم: انتشارات نفری، ۱۳۸۹
- ۵۷- هدایتی فخر داوود، ابوالفضل، خانواده و تربیت دینی، چاپ سوم، قم: نگاه آشنا، ۱۳۸۶
- ۵۸- هئت، محمدمبین، اخلاق اسلامی، صادق، شفایی زاده، قم: دارالانصار، ۱۳۸۰
- ۵۹- یاووزار، هالوگ، ناسازگاری و بزهکاری در کودکان، قدیر گلکاریان، چاپ دوم، تهران: انتشارات طلایه، ۱۳۸۶
- ۶۰- یزدی، محمد، سازندگی محیط، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۶۲
- ۶۱- امین زاده محسنی، پیام خانواده ۱۸۶، آشنا، ماهنامه فرهنگی اجتماعی، سال بیست و دوم، ۱۳۹۲
- ۶۲- گروه برگزار کننده سمینارهای تربیتی، مجموعه سخنرانی ها در سمینار پرورش اخلاقی کودکان و نوجوانان، قم: دارالتبلیغ، ۱۳۵۶
- ۶۳- حسنی، معصومه، کتاب زنان. فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان، مهری، سویزی، شماره ۲۴، تهران: ۱۳۸۳